

продуктивності та встановлювали тісні міжнародні контакти шляхом морської політики. Та з темпами кризи послабилася й зовнішньоекономічна діяльність району, оскільки морегосподарський комплекс вже не в змозі повною мірою забезпечити експорт продукції. А державних інвестицій недостатньо з огляду на зниження темпів виробництва та скорочення штату підприємств (як приклад – чисельність працівників Ренінського порту за останні 3 роки скоротилася з 3 000 до 1 249 осіб). До того ж докорінної перебудови потребує структура імпорту, яка також залежить від морських зв'язків, що забезпечують південні регіони. Удосконалення цих питань надасть змогу державі впевненіше почуватися на світовому ринку та нарешті позбутися штучної відокремленості від нього [2; 3].

Південний економічний район характеризується також рекреаційним, машинобудівним і агропромисловим функціональними комплексами, діяльність яких здійснюється в кожній області району та незначною мірою експортується (найчастіше – в країни СНД). Проблематика розвитку окремих комплексів подібна до морегосподарської. А основними напрямками їх розвитку вважають посилення потенціалу сервісу та рекреаційної сфери загалом, а також залучення всіх рекреаційних ресурсів задля ефективної діяльності [4].

Таким чином, з огляду на перелічені аспекти здійснення зовнішньоекономічної діяльності південних регіонів, можна дійти висновку, що Південний економічний район – важлива адміністративно-територіальна та господарська одиниця країни, що потребує значної перебудови. Основні комплекси регіонів – економічно ослаблені внаслідок кризи, а природо-ресурсний потенціал реалізований не повною мірою, що впливає на рівень експорту держави. Аналіз статичних даних приводить до висновку, що саме орієнтація на розвиток провідних комплексів району (морегосподарського, рекреаційного) дасть змогу отримати баланс між експортом та імпортом і високу результативність міжнародних відносин із країнами-лідерами. Специфіка зовнішньоекономічної діяльності Південного економічного району не досягає високих показників на даному етапі, проте в найближчій перспективі економічна інтеграція держави суттєво вплине на її розвиток та надасть можливість Південній Україні внести свої корективи та забезпечити країні гідне місце в системі міжнародних економічних зв'язків.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Регіональна економіка : підручник / за ред. Н. Л. Гавкалової. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 464 с. 2. Гриневецький С. Україна: із морської держави на "країну біля моря"? [Електронний ресурс] / С. Гриневецький. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/ukrayina_iz_morskoyi_derzhavi_na_krayinu_bilya_morya.html. 3. Гриневецький С. Морська галузь: чи пройшла Україна точку неповернення? [Електронний ресурс] / С. Гриневецький. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici>. 4. Княженко І. Особливості зовнішньоекономічної діяльності регіонів України [Електронний ресурс] / І. Княженко. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/VKnutd/2009_3/128_132.pdf.

Ульяніч К. В.

УДК 323.364.14

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто теоретичні аспекти реалізації соціальної політики на державному та регіональному рівнях. Особливу увагу приділено основним напрямкам реалізації сучасної державної соціальної політики в Україні та процесам, які відбуваються в соціальній сфері.

Аннотация. Рассмотрены теоретические аспекты реализации социальной политики на государственном и региональном уровнях. Особое внимание уделено основным направлениям реализации современной государственной социальной политики в Украине и процессам, которые происходят в социальной сфере.

Annotation. The theoretical aspects of realization of social policy are considered at state and regional levels. Special attention is paid to basic directions of realization of modern public social policy in Ukraine and to the processes which take place in the social sphere.

Ключові слова: соціальна сфера, соціальна політика, соціальний захист населення, реалізація державної соціальної політики.

© Ульяніч К. В., 2013

В умовах трансформації економіки України гостро постала проблема соціального захисту населення. Соціальна політика будь-якої держави передбачає визначення глибинних тенденцій розвитку в усіх сферах соціально-політичного життя, що обумовлюють процес розвитку соціального буття й соціальної безпеки людини та цілеспрямований вплив на них суб'єктів регулятивної діяльності. Перед державою постала проблема забезпечення і підтримки малозабезпечених прошарків населення [1].

Пріоритет людського фактора в управлінській діяльності в духовній та соціальній сфері, а відтак і в соціальній політиці активно розробляють і аналізують такі відомі фахівці, як: В. Андрущенко, А. Багурін, І. Бичко, Г. Дмитренко, І. Ільїн, А. Кравченко, М. Лукашевич, М. Михальченко, В. Пазенок, М. Туленков, А. Чернявський, Д. Хелбрун, Г. Щокін та ін. Вивченням соціальних питань на регіональному рівні займаються такі вчені, як: С. Вовканич, С. Злупко, Ю. Краснов, О. Новікова, А. Ягодка, О. Яременко та ін. Однак, незважаючи на те, що значна кількість наукових публікацій присвячена вивченню питань щодо соціальної сфери, все ж залишаються відкритими питання, що пов'язані з реалізацією соціальної політики держави. Це обґрунтовує доцільність детального вивчення пріоритетних напрямів реалізації державної соціальної політики в Україні.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування необхідності дослідження сучасної структури соціальної політики України, аналіз її стану та виявлення пріоритетів її реалізації в Україні.

Поняття "соціальна сфера" було запроваджене ще за радянських часів і базувалося на тому, що така сфера визначалася і нині досить часто визначається як сукупність суспільних відносин і норм, які активно впливають на різнопланову діяльність людей [2].

З багатьох відомих визначень найбільш поширеним і вдалим вважається таке: "Соціальна політика – це діяльність держави з управління розвитком соціальної сфери суспільства, спрямована на задоволення інтересів і потреб населення" [2, с. 64]. Вона охоплює всі сфери життєдіяльності людини – працю, побут, культуру, відпочинок.

Вирішення проблем, пов'язаних із функціонуванням соціальної сфери, як підкреслюється в джерелі [3], є прерогативою держави як у стабільний, так і в трансформаційній економіці.

Відносини між суспільством і особою соціальна політика регулює, головним чином, через упорядкування відносин між суспільством і соціальними групами. Важливим принципом соціальної політики було й залишається управління інтересами і через інтереси людей.

Реалізація соціальної політики в Україні скерована на забезпечення конституційного права громадян на достатній життєвий рівень, що закріплено також у Законі України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії", прийнятому у 2000 році [4], у якому визначені основні державні соціальні гарантії.

Слід погодитися з думкою, відповідно до якої соціальна політика, її формування і практична реалізація мають особливо важливе значення для нестабільних суспільств так званого перехідного типу, яким, зокрема, є нині й Україна. І викликано це тим, що в таких суспільствах економічні перетворення супроводжуються відповідними суперечностями, неузгодженостями, а то й економічними та соціальними кризами, інфляцією, потрясіннями. У таких суспільствах соціальна політика має обумовлюватися, формуватися і реалізовуватися, а це найголовніше, з урахуванням відповідних фінансових обмежень, дефіциту, інфляції.

Соціальна політика держави має базуватися на відповідній економічній основі. У роботі [5] висловлена думка, що економічною основою соціально орієнтованої держави є багатукладність форм власності. Їх взаємодія та конкуренція забезпечують гнучкість економіки, пристосування виробництва до потреб споживання, що досягається відповідністю процесів усупільнення ефективного поєднання різних рівнів господарського маневру – народногосподарського, міжгалузевого, галузевого, внутрішньогалузевого тощо.

Разом із цим, як підкреслено в роботі [5], у соціальній сфері виявляються риси її недосконалої та невідповідності сучасним потребам людей (це стосується співвідношення між мінімальною заробітною платою, розміром пенсій, стипендій та прожитковим мінімумом).

Ефективне здійснення соціальної політики можливе в разі органічної єдності об'єктивного й суб'єктивного. Співвідношення між ними демонструє ступінь урегульованості процесів соціального буття, ефективність здійснення соціальної політики. Застосування у практиці соціальної політики зазначеного принципу означає, як підкреслює М. Кравченко [5], насамперед, пізнання та врахування об'єктивних законів суспільного розвитку загалом і соціальної сфери зокрема, свідоме використання їх у процесі реалізації такої політики. Цей принцип потребує якнайповнішого аналізу суб'єктами соціальної політики в процесі виконання своїх функцій усіх суспільних явищ, соціальної сфери, конкретності та розв'язання їх суперечливості. Реалізація цього принципу дає змогу своєчасно виявити і розв'язати суперечності процесу соціального розвитку, формування й збагачення цінностей соціального буття.

Ще одним важливим напрямом реалізації соціальної політики в Україні є створення всеосяжної системи соціального захисту громадян. Ця система є науково обґрунтованою низкою заходів з відповідними виконавцями, завдання яких полягає в тому, щоб захищати різні верстви населення, будь-якого громадянина від економічної та соціальної деградації внаслідок втрати або різкого зниження доходу, виробничої травми або професійного захворювання, хвороби, інвалідності, безробіття, втрати годувальника, народження дитини. Система соціального захисту має гарантувати працездатним громадянам однакові умови для підвищення добробуту за рахунок власної праці та ініціативи.

Нині важливою умовою для здійснення соціальної політики є всебічна її демократизація, постійне поєднання зовнішнього (відносно людини) управлінського, регулятивного впливу з її внутрішньою самостійністю та активністю в реалізації соціального потенціалу, неприпустимість

заорганізованості – усі ці категорії об'єднують оптимізацію процесу організації. Особливого значення набуває організація діяльності суб'єктів соціальної політики, спрямована на створення об'єктивних і суб'єктивних умов для ефективної самореалізації особистістю цінностей соціального буття на основі самоорганізації.

Таким чином, сьогодні не втрачає свої актуальності пошук соціального консенсусу щодо завдань довготривалого стійкого соціально-економічного розвитку українського суспільства, який, на думку вітчизняних вчених [6], є одним із визначальних завдань як державної соціальної політики в Україні, так і всіх політичних та економічних сил, орієнтованих на соціальний прогрес. Тому надалі доцільно приділяти особливу увагу дослідженню методів реалізації соціальної політики, в тому числі на регіональному рівні.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Соціальна політика та економічна безпека / О. М. Головінов, М. С. Горожанкіна, Л. І. Дмитриченко та ін. – Донецьк : Каштан, 2004. – 335 с. 2. Гриненко А. М. Соціальна політика : навч. посібн. / А. М. Гриненко. – К. : КНЕУ, 2003. – 309 с. 3. Мужикова Н. М. Адаптація соціальної політики та трудового законодавства України до стандартів ЄС / Н. М. Мужикова, В. Ф. Пузирний, Л. А. Семиног. – Чернігів : Деснянська правда, 2007. – 170 с. 4. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України № 2017-III від 05.10.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – С. 40. 5. Кравченко М. В. Сутність, проблеми та перспективи розвитку соціального захисту населення / М. В. Кравченко // Державна політика в соціогумантарній сфері : навч. посібн. / В. П. Трошинський, П. К. Ситнік, В. А. Скурятівський та ін. ; за заг. ред. О. Ю. Оболенського. – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 255 с. 6. Кравченко М. В. Першочергові завдання соціального розвитку регіонів на нинішньому етапі розвитку українського суспільства / М. В. Кравченко // Державне управління та місцеве самоврядування : матеріали конференції. – Х. : Вид-во ХАРІ НАДУ "Magistr", 2008. – С. 169–170.

Чалый В. В.

УДК [338.45:620.9](477)

Студент 2 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеця

ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УКРАИНЕ

Аннотация. Рассмотрена экономическая сущность понятия "энергетическая безопасность". Проанализировано состояние внедрения нетрадиционных источников энергии в Украине. Исследованы проблемы обеспечения энергетической безопасности Украины. Предложено обеспечить энергетическую безопасность в Украине путем создания разнонаправленной многополюсной энергетики, учитывающей приоритетные направления для каждого региона отдельно.

Анотація. Розглянуто економічну сутність поняття "енергетична безпека". Проаналізовано стан впровадження нетрадиційних джерел енергії в Україні. Досліджено проблеми забезпечення енергетичної безпеки України. Запропоновано забезпечити енергетичну безпеку в Україні шляхом створення різноспрямованої багатополісної енергетики, що враховує пріоритетні напрями для кожного регіону окремо.

Annotation. The economic essence of the concept "energy security" is considered. The state of introduction of non-traditional energy sources in Ukraine is analysed. The problems of providing energy security of Ukraine are investigated. It is suggested to provide energy security in Ukraine by means of developing multidirectional multipolar energetics, taking into account priority directions for every region separately.

Ключевые слова: энергетическая безопасность, топливно-энергетические ресурсы страны, энергетический баланс, нетрадиционные источники энергии, ветроэнергетика.

Проблемы, связанные с различными видами государственной безопасности в целом и с энергетической в частности, сегодня являются как никогда актуальными. Обеспечение энергетической безопасности как важнейшей составляющей всей системы экономической и национальной

© Чалый В. В., 2013